

Bruxelles, 16.7.2018
COM(2018) 538 final

RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU

**privind evoluția cuplării unice a piețelor pentru ziua următoare și a piețelor intrazilnice
din statele membre și evoluția concurenței dintre OPEED-uri în conformitate cu
articolul 5 alineatul (3) din Regulamentul 2015/1222 al Comisiei (CACM)**

{SWD(2018) 376 final}

RAPORT AL COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN ȘI CONSILIU

**privind evoluția cuplării unice a piețelor pentru ziua următoare și a piețelor intrazilnice
din statele membre și evoluția concurenței dintre OPEED-uri în conformitate cu
articolul 5 alineatul (3) din Regulamentul 2015/1222 al Comisiei (CACM)**

Cuprins

I.	Introducere	2
II.	Principalii factori determinanți ai cuplării unice a piețelor pentru ziua următoare și a piețelor intrazilnice	2
III.	Rezumatul analizei	3
IV.	Concluzii preliminare	5

I. Introducere

La 14 august 2015 a intrat în vigoare Regulamentul (UE) 2015/1222 al Comisiei de stabilire a unor linii directe privind alocarea capacităților și gestionarea congestiilor (CACM)¹. În temeiul articolului 5 alineatul (3) din CACM, Comisia transmite un raport Parlamentului European și Consiliului, în conformitate cu articolul 24 din Regulamentul (CE) nr. 714/2009, privind evoluția cuplării unice a piețelor pentru ziua următoare și a piețelor intrazilnice din statele membre, cu un accent special pe evoluția concurenței dintre operatorii piețelor de energie electrică desemnați (OPEED-uri).

În temeiul articolului 5 alineatul (3) din CACM, Comisia apreciază în special, pe baza acestui raport, dacă se mai justifică menținerea excepției care permite existența monopolurilor legale naționale² sau a refuzului continuu al unui stat membru de a permite tranzacționarea transfrontalieră de către un OPEED desemnat în alt stat membru³. În cazul în care Comisia consideră că acestea nu mai sunt justificate, ea poate lua în considerare măsuri legislative adecvate sau alte măsuri adecvate pentru a spori și mai mult concurența și comerțul dintre statele membre și din cadrul acestora. Comisia evaluează, de asemenea, guvernanta cuplării unice a piețelor pentru ziua următoare și a piețelor intrazilnice, punând un accent deosebit pe transparența funcțiilor de operator de cuplare a piețelor (OCP) îndeplinite în comun de OPEED-uri. În cazul în care Comisia consideră că există ambiguități în privința îndeplinirii funcțiilor monopoliste de OCP și a altor sarcini ale OPEED, Comisia poate lua în considerare măsuri legislative adecvate sau alte măsuri adecvate pentru a spori și mai mult transparența și funcționarea eficientă a cuplării unice a piețelor pentru ziua următoare și a piețelor intrazilnice.

În cadrul monitorizării progreselor înregistrate în ultimii ani în ceea ce privește evoluția cuplării unice a piețelor pentru ziua următoare și a piețelor intrazilnice și în conformitate cu articolul 5 alineatul (3) din Regulamentul CACM, Comisia transmite Parlamentului European și Consiliului prezentul raport și documentul de lucru însoțitor al serviciilor Comisiei. Prezentul raport se concentrează în special pe evoluția concurenței dintre OPEED-uri, iar Comisia pune de asemenea la dispoziție o evaluare preliminară a guvernantei cuplării unice a piețelor pentru ziua următoare și a piețelor intrazilnice, instituită prin Regulamentul CACM, punând un accent deosebit pe transparența funcțiilor de OCP îndeplinite în comun de OPEED-uri. O descriere mai detaliată a evaluării Comisiei este prezentată într-un document de lucru al serviciilor Comisiei care însoțește prezentul raport⁴. Prezentul raport nu aduce atingere eventualelor concluzii viitoare bazate pe experiențe suplimentare, în special în ceea ce privește implementarea cuplării unice a piețelor intrazilnice.

II. Principalii factori determinanți ai cuplării unice a piețelor pentru ziua următoare și a piețelor intrazilnice

Există mai mulți actori și mai multe funcții care joacă un rol esențial pentru implementarea cuplării unice a piețelor pentru ziua următoare și a piețelor intrazilnice.

¹ JO L 197, 25.7.2015, p. 24-72.

² A se vedea articolul 5 alineatul (1) primul paragraf din CACM.

³ A se vedea articolul 5 alineatul (1) al treilea paragraf din CACM.

⁴ SWD(2018) 376.

În vederea implementării cuplării unice a piețelor pentru ziua următoare și a piețelor intrazilnice, capacitatea transfrontalieră disponibilă trebuie să fie calculată într-o manieră coordonată de către operatorii de transport și de sistem (OTS). În acest scop, OTS-urile ar trebui să stabilească un model comun de rețea, inclusiv estimări privind producția de energie, consumul și starea rețelei pentru fiecare oră. Capacitatea disponibilă ar trebui în mod normal să fie calculată în conformitate cu așa-numita metodologie de calcul bazată pe flux, care ia în calcul faptul că energia electrică poate circula pe căi diferite și optimizează capacitatea disponibilă în rețelele cu un grad ridicat de interdependență. Capacitatea transfrontalieră disponibilă este una dintre datele de intrare principale pentru următoarele etape ale procesului de calcul. În cadrul acestui proces, toate ofertele de vânzare și de cumpărare din Uniune sunt colectate și corelate prin bursele de energie, ținându-se cont de capacitatea transfrontalieră disponibilă într-un mod optim din punct de vedere economic. Cuplarea unică a piețelor pentru ziua următoare și a piețelor intrazilnice asigură faptul că, în mod normal, energia este direcționată dinspre zonele cu preț scăzut către zonele cu preț ridicat.

OCP este o funcție atribuită burselor de energie, și anume OPEED-urilor, de către CACM. Această funcție ar trebui să utilizeze un algoritm specific pentru a corela ofertele de vânzare și de cumpărare într-un mod optim. Rezultatele calculului ar trebui puse la dispoziția tuturor OPEED-urilor în mod nediscriminatoriu. Pe baza rezultatelor calculate de OCP, OPEED-urile ar trebui să își informeze clienții cu privire la ofertele de vânzare și de cumpărare câștigătoare, iar energia ar trebui să fie apoi transferată prin rețea în conformitate cu rezultatele calculului capacităților.⁵

Din motive de eficiență și pentru a implementa cuplarea unică a piețelor pentru ziua următoare și a piețelor intrazilnice cât mai curând posibil, CACM încurajează utilizarea operatorilor de piață existenți și a soluțiilor deja puse în aplicare, după caz, fără a exclude concurența din partea noilor operatori. Cu toate acestea, Comisia, în colaborare cu Agenția pentru Cooperarea Autorităților de Reglementare din Domeniul Energiei („agenția”), poate înființa sau desemna o singură entitate reglementată care să îndeplinească funcțiile de OCP comune privind operarea pieței pentru cuplarea unică a piețelor pentru ziua următoare și a piețelor intrazilnice⁶.

Pentru a promova realizarea și funcționarea eficientă a pieței interne a energiei electrice și pentru a asigura gestionarea optimă, funcționarea coordonată și dezvoltarea tehnică solidă a sistemelor de transport al energiei electrice în Uniune, este esențială o cooperare strânsă între OTS-uri, OPEED-uri și autoritățile naționale de reglementare (ANR-uri). În special, ar trebui exploatate sinergiile care decurg din proiectele existente de alocare a capacităților și de gestionare a congestiilor care contribuie la dezvoltarea pieței interne a energiei electrice⁷.

III. Rezumatul analizei

În ceea ce privește *cuplarea unică a piețelor pentru ziua următoare*, așa-numita soluție de „cuplare prin preț a regiunilor” (CPR), concepută de un proiect regional înainte de intrarea în vigoare a CACM, a servit ca bază pentru implementarea cuplării unice a piețelor pentru ziua următoare la nivel paneuropean. Cu toate că CPR este aplicată acum în marea majoritate a statelor membre, sistemul a

⁵ Considerentul 4 și următoarele din CACM.

⁶ Considerentele 14 și 15 din CACM.

⁷ Considerentul 25 din CACM.

necesitat în mod regulat modificări în urma creșterii complexității operaționale în ultimii ani și mai sunt încă necesare schimbări pentru ca CPR să fie pe deplin conformă cu CACM.

În ceea ce privește evoluția *cuplării unice a piețelor intrazilnice*, proiectul privind tranzacționarea intrazilnică transfrontalieră (XBID) constituie baza pentru implementarea cuplării unice a piețelor intrazilnice la nivel paneuropean în temeiul CACM. Nu toate OTS-urile și OPEED-urile fac parte din proiectul XBID în etapa de dezvoltare, însă celelalte OTS-uri și OPEED-uri erau deja asociate în cadrul dezvoltării proiectului și au aderat la acesta pentru a se conforma CACM și planului OCP. Această aderare a intrat în vigoare odată cu lansarea XBID, la 12 iunie 2018, acoperind într-un prim stadiu 14 țări europene. Proiectul XBID va permite tranzacționarea intrazilnică continuă unică, cu o abordare etapizată în întreaga Uniune Europeană.

În ceea ce privește *evoluția concurenței dintre OPEED-uri*, până în prezent majoritatea statelor membre care au obligații în temeiul CACM au decis să aplice un model de OPEED competitiv, și anume modelul implicit pentru desemnarea OPEED prevăzut de CACM. De la intrarea în vigoare a CACM, numărul burselor de energie care doresc să devină active în alte state membre a crescut. Cu toate acestea, odată aplicată, concurența în domeniul cuplării unice a piețelor pentru ziua următoare și a piețelor intrazilnice vă rămâne totuși limitată, din cauza existenței unor monopoliuri legale în mai multe țări.

În ceea ce privește *structura de guvernare a proiectelor de cuplare a piețelor*, soluțiile existente (CPR și XBID) au o structură de guvernare specifică, deoarece au fost demarate pe baza unor proiecte de implementare timpurie voluntară, conform căreia sunt conduse în comun de un grup de OTS-uri și de burse de energie. Regulamentul CACM stabilește un cadru general pentru această cooperare și prevede o serie de principii pentru evitarea discriminării, în timp ce elaborarea detaliilor cooperării a fost lăsată în sarcina OPEED-urilor, în colaborare cu OTS-urile. În același timp, CACM atribuie OPEED-urilor anumite sarcini privind dezvoltarea și operarea așa-numitelor funcții de OCP aferente cuplării unice a piețelor pentru ziua următoare și a piețelor intrazilnice. Funcția de OCP nu face parte din activitățile competitive ale OPEED-urilor, ci este concepută ca o funcție reglementată care asigură corelarea eficientă a ordinelor în cadrul zonelor de ofertare și între acestea pentru toate OPEED-urile din Uniunea Europeană, prin alocarea implicită a capacității interzonale. Pentru ca funcția de OCP să își îndeplinească menirea, este necesară dezvoltarea și implementarea de către OTS-uri și OPEED-uri a mai multor termene și condiții, precum și metodologii tehnice complexe, și aprobarea acestora de către ANR-uri, la nivel paneuropean, regional sau național.

Până în prezent, implementarea cuplării unice a piețelor pentru ziua următoare și a piețelor intrazilnice s-a confruntat cu întârzieri din cauza mai multor provocări legate de guvernare, precum numărul din ce în ce mai mare al părților implicate, necesitatea unor noi modalități de partajare a costurilor și de recuperare a costurilor în conformitate cu CACM și alte probleme legate de guvernare, cum ar fi necesitatea de a găsi norme decizionale adecvate. De asemenea, ar putea apărea și alte provocări, legate de eficiența în exploatare a algoritmului, dat fiind numărul mai mare de OPEED-uri care au competența de a îndeplini aceste sarcini și funcții, și de noile funcționalități necesare pentru conformitatea cu CACM în viitor. ANR-urile trebuie să se asigure de capacitatea OPEED-urilor sau a unei terțe părți căreia i-a fost încredințată această sarcină de a îndeplini funcția de OCP în conformitate cu cadrul juridic.

Una dintre complexitățile legate de punerea în aplicare a planului OCP ține și de faptul că, în temeiul CACM, OPEED-urile sunt în principal responsabile pentru dezvoltarea de soluții privind cuplarea unică a piețelor pentru ziua următoare și a piețelor intrazilnice, în timp ce OTS-urile sunt în principal responsabile pentru calcularea și alocarea capacității interzonale. O stabilire clară a sarcinilor, a responsabilităților și a modalităților de partajare a costurilor/recuperare a costurilor poate ajuta la obținerea unei cooperări mai armonioase între OPEED-uri și OTS-uri. În prezent, modalitățile concrete depind de propunerile OTS-urilor/OPEED-urilor și de aprobările la nivel paneuropean, regional sau, uneori, național. Experiența acumulată până în prezent arată că incertitudinile juridice legate de aspecte precum partajarea costurilor sau recuperarea costurilor, precum și lipsa unei armonizări a aspectelor privind guvernanta au dus, în mai multe rânduri, la întârzieri și la dezacorduri semnificative între părțile relevante.

În plus, implementarea diverselor *metodologii* necesare pentru cuplarea piețelor s-a dovedit a fi dificilă. Atunci când se iau decizii cu privire la astfel de chestiuni, este esențial să se asigure faptul că OPEED-urile sunt tratate în mod nediscriminatoriu și că soluțiile actuale sunt conforme cu cerințele CACM (sau că pot fi dezvoltate în continuare pentru a fi conforme).

IV. Concluzii preliminare

Experiența Comisiei în privința concurenței dintre OPEED-uri rămâne limitată până în prezent, în special din cauza întârzierii în implementarea tuturor etapelor tehnice și de reglementare necesare pentru a permite concurența între OPEED-uri în ceea ce privește cuplarea unică a piețelor pentru ziua următoare și a piețelor intrazilnice. Din experiența preliminară de până acum reiese că, mai ales în domeniul cuplării piețelor pentru ziua următoare, modelul concurențial ar putea fi implementat de majoritatea statelor membre din Uniune fără întâmpinarea unor obstacole majore. Prin urmare, nu există niciun motiv vădit pentru a modifica abordarea aleasă de CACM și pentru a exclude concurența în acest stadiu.

În același timp, datorită faptului că implementarea era în curs la momentul publicării prezentului raport și deoarece concurența între OPEED-uri nu a început încă sau nu și-a manifestat efectul deplin în statele membre unde nu există un monopol, Comisia nu va adopta o opinie finală în acest stadiu cu privire la faptul dacă eliminarea posibilității ca statele membre să prevadă un monopol legal este justificată sau nu. Posibilitatea de a aplica modelul de monopol și de a refuza serviciile comerciale ale unui OPEED desemnat în alt stat membru este în continuare avută în vedere ca excepție de la modelul de concurență implicit. Cu toate acestea, excepția privind monopolul OPEED în temeiul CACM nu împiedică sau nu limitează în niciun fel aplicarea normelor în materie de concurență consacrate în Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene („tratatul”). În special, dispozițiile tratatului referitoare la concurență se aplică în linii mari comportamentului OPEED-urilor pe piață, inclusiv în cazul riscurilor de subvenționare încrucișată și al oricărei măsuri a statelor membre care acordă drepturi exclusive OPEED-urilor. Prin urmare, deoarece trebuie asigurate condiții de concurență echitabile și nediscriminatorii între OPEED-urile concurente și monopoliste, Comisia va continua să monitorizeze, în temeiul dispozițiilor tratatului și ale CACM, progresele în ceea ce privește cuplarea piețelor pentru ziua următoare și a piețelor intrazilnice, precum și efectele concurenței dintre OPEED-uri în Uniunea Europeană.

În ceea ce privește guvernanța cuplării unice a piețelor pentru ziua următoare și a piețelor intrazilnice, analiza preliminară a progreselor înregistrate până în prezent arată că rolurile și responsabilitățile OPEED-urilor și ale OTS-urilor legate de dezvoltarea și exploatarea soluțiilor de cuplare trebuie să fie mai bine clarificate. Deși CACM încredințează OPEED-urilor responsabilitatea principală pentru aceste sarcini, OTS-urile ar trebui să fie implicate mai mult și să aibă un rol decisiv în ceea ce privește cerințele tehnice legate de calcularea și de alocarea capacităților. Mai mult, experiența dobândită arată că funcția de OCP joacă un rol central pentru finalizarea modelului-țintă și pentru intensificarea concurenței dintre OPEED-uri. Prin urmare, Comisia consideră că este necesar să se continue discuțiile cu privire la provocările întâmpinate până în prezent și să se evalueze diferitele opțiuni pentru o posibilă modificare a guvernanței funcției de OCP.

Comisia își menține angajamentul ferm de a continua activitățile pentru crearea cuplării unice a piețelor pentru ziua următoare și a piețelor intrazilnice, în scopul generării de beneficii suplimentare pentru cetățenii europeni prin integrarea piețelor. În ceea ce privește valorificarea deplină a potențialului comerțului transfrontalier, cea mai bună rețetă rămâne implementarea integrală și la timp a CACM.